

УДК: 347.789.3

О.Є. АВРАМОВА, канд. юр. наук, доц., НТУ «ХП», м. Харків

А.С. КЛЕТЧИКОВА, магістрант, НТУ «ХП», м. Харків

Г.Г. ГОЛОВАНЬ, магістрант, НТУ «ХП», м. Харків

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОГО АГЕНТСТВА З АВТОРСЬКИХ І СУМІЖНИХ ПРАВ

У статті розглядаються питання діяльності агентств в авторських прав, що діють у світ, зокрема Китаю, Латвії, Австрії. Визначається правовий статус Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав». Встановлюються проблеми у розвитку авторсько-правових відносин в Україні.

В статье рассматриваются вопросы деятельности агентств по авторским правам, которые действуют в мире, в частности в Китае, Латвии, Австрии. Определяется правовой статус Государственного предприятия «Украинское агентство по авторским правам и смежным правам». Констатируются проблемы в развитии авторско-правовых отношений в Украине.

Such questions are examined in the article as the activity of copyright agencies which act in the world particularly in China, Latvia, Austria. It is determined legal status of the state enterprise «Ukrainian copyright and allied rights agency». It is ascertained problems in the development of copyright-legal relations in Ukraine.

Правовідносини навколо об'єктів авторського права постійно розвиваються, що потребує окремої правової регламентації і побудови державних органів по захисту прав авторів. З цією метою було створено Українське агентство з авторських та суміжних прав (далі ДП «УААСП») відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України (МОН) «Про створення державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав» № 177 від 7 червня 2000 р. на базі Державного агентства України з авторських і суміжних прав і є його правонаступником, засноване на державній власності і належить до сфери управління Міністерства освіти і науки України та підпорядковане Державній служби інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України [1]. Слід зазначити, що в кожній державі існують окремі органи, що здійснюють управління майновими правами суб'єктів авторського права. Тому, ця проблематика потребує окремого дослідження з метою: проведення порівняльного аналізу діяльності Українського агентства з авторських та суміжних прав з аналогічними органами в інших державах; визначення правового статусу ДП «УААСП», розробити рекомендації по вдосконаленню законодавства.

Слід зазначити, що ДП «УААСП» є єдиною в Україні організацією, яка має міжнародне визнання і є постійним і повноважним членом Міжнародної конфедерації авторських та композиторських товариств (CISAC), що об'єднує 222 авторсько-правових товариств у 118 країнах світу [1]. У рамках співпраці з

членами CISAC ДП УААСП укладені договори з організаціями колективного управління іноземних держав (США, Великобританії, Німеччини, Франції, Росії, Італії, Іспанії та ін.) про взаємне представництво інтересів по забезпеченню охорони майнових прав авторів та їх правонаступників. На сьогоднішні ДП УААСП представляє інтереси більше 6 тисяч українських авторів, а також інтереси більше 2,5 мільйонів іноземних авторів, правами яких на території України управляє ДП УААСП на підставі договорів з відповідними іноземними авторсько-правовими організаціями [1].

Для порівняння правого статусу Українського агентства з авторських та суміжних прав звернемось до практики Латвії. В Латвії управління правами суб'єктів авторського права здійснює Латвійське агентство з авторських прав (далі АККА / LAA). АККА / LAA є Асоціацією, що заснована авторами. На сьогодні ця організація представляє інтереси понад 3300 латвійських авторів, а також 120 авторів з інших держав, що є членами аналогічних організацій. Латвійське агентство з авторських прав має дозвіл Міністерства культури Латвії здійснити колективне управління майновими правами авторів, зокрема: здійснити суспільне кредитування, реєстрацію по кабелю, перепродаж оригінальних творів образотворчого мистецтва, відтворення для особистого користування, публічний показ, прокат, найм та інші дії. Для порівняння в Україні діяльність ДП «УААСП» умовно можна розділити на 4 основні напрямки: облік авторів та їх творів; збір авторської винагороди та її розподіл; міжнародна співпраця; юридична діяльність. Таким чином, Латвійське агентство з авторських прав має більш широкий обсяг повноважень, зокрема в галузі кредитування і отримання кредитів для реалізації прав суб'єктів авторського права.

Агентство з авторських прав Китаю (далі САС) було створено в 1988 р. САС є першим національним агентством авторських прав у Китаї, що уповноважено китайським урядом. З моменту свого заснування в 1998 р., САС була поставлена під єдине керівництво управління ЦК КП. Крім традиційного бізнесу Агентства авторських прав авторських книг та аудіо-відео продукції, САС докладает великі зусилля, щоб розширити сферу діяльності Агентства з прав періодичних видань, фільмів і телебачення, твори образотворчого мистецтва, фотографічні твори, електронні публікації, оцифруванні продукти, анімації та коміксів, ігрове програмне забезпечення та мережеві комунікації. В даний час, САС співпрацює з багатьма великими вітчизняних та міжнародних агентств і видавців з Тайваню, Гонконгу, Макао, Росії, США, Великобританії, Німеччини, Франції, Японії, Італії, Австралії, Болгарії, Україні, Грузії, Бразилії. САС має багато професійних і сумлінних авторських агентів, які володіють англійською, російською, японською, французькою та німецькою мовами. Досягненням цієї організації є 5 000 авторських торгових контрактів. Слід зазначити, що САС внесла великий внесок у розвиток авторського права торгівлі в Китаї [2]. Необхідно звернути увагу на те, що Китай є однією з країн до якої світова спільнота має претензії з охорони прав інтелектуальної власності. Однак, ця

країна намагається активно подолати свій негативний імідж про це свідчить діяльність Агентство з авторських прав Китаю. Досвід китайських фахівців в галузі авторського права потребує дослідження і можливо частково застосування у діяльності Українського агентства з авторських та суміжних прав, оскільки перед Україною стоїть завдання з поліпшення правової охорони авторського права, як і в загалі інтелектуальної власності.

Якщо звернутися до досвіду Австрії, то в цієї країні діє Агентство по авторським правам Limited (CAL) (далі Limited (CAL)) ця компанія створена на приватній формі власності. Limited (CAL) є посередником на ринку авторсько-правових послуг [3]. CAL представляє авторів, журналістів, художників, геодезистів, фотографів, а також газети, журнали і книги видавництва. Ця організація надає правові та практичні методи відносно копіювання опублікованих робіт для громадськості, бізнесу і держави. Limited CAL управляє копіюванням матеріалу для друку освітніх установ, державних установ, корпорацій, асоціацій, релігійних організацій та інших організацій. Австрійський досвід управління авторськими правами свідчить про необхідність вдосконалення міжнародних зв'язків в галузі авторського права і необхідність більш ретельного регулювання копіювання об'єктів авторського права.

Головною функцією Українського агентства з авторських і суміжних прав (є колективне управління правами авторів. ДП «УААСП» за бажанням автора здійснює підготовку до державної реєстрації об'єктів авторського права і суміжних прав та видачі автору охоронного документу -свідоцтва. Важливою функцією ДП «УААСП» є надання допомоги авторам щодо захисту їх прав у разі порушення. Українське агентство з авторських та суміжних прав для реалізації своїх завдань створює окремі управління у своїй структурі. Управління обліку авторів займається реєстрацією творів авторів (драматичних, музично-драматичних, літературних, музичних з текстом чи без тексту, хореографічних, образотворчих), укладає договори про управління правами автора на колективній основі, вираховує авторську винагороду для кожного автора з коштів, які надходять до ДП «УААСП» від користувачів авторських творів. Управління зборів авторської винагороди займається укладанням ліцензійних договорів з різноманітними видами користувачів на правомірне використання всіх видів публічного виконання творів авторів та на відтворення цих творів авторів шляхом механічного, магнітного та інших видів запису. Управління міжнародних зв'язків займається питанням налагодження співпраці з іноземними авторсько-правовими організаціями та міжнародними організаціями с сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Українського агентства з авторських і суміжних прав має право: брати участь у роботі міжнародних і неурядових організацій інших країн з питань авторських і суміжних прав; укладати угоди в галузі використання об'єктів авторського права; відкривати в установленому порядку в інших країнах свої представництва та інші права. ДП «УААСП» відповідно до покладених

на нього завдань: здійснює на основі угоди з власниками, авторських і суміжних прав управління їх майновими правами в Україні та за її межами; укладає на основі повноважень, наданих йому правовласниками, угодами або здійснює посередництво при укладанні угод про уступку прав на використання в Україні та за її межами творів власників авторських і суміжних прав; здійснює за дорученням українських користувачів посередництво при укладанні угод про придбання прав на використання в Україні творів правовласників інших країн; надає посередницькі послуги при показі на виставках і виставках-продажах творів образотворчого мистецтва, а при реалізації таких творів із збереженням за авторами прав слідування виплачує авторський гонорар; здійснює видавничу діяльність в Україні та за її межами; здійснює інші функції, що впливають з чинного законодавства про авторські і суміжні права або з факту участі України у міжнародних багато- і двосторонніх угодах про охорону авторських і суміжних прав.

Слід зазначити, що рівень правової охорони об'єктів авторського права в Україні є достатньо низьким. Станом на 2002 рік серед країн СНД Україна мала майже найвищий рівень розповсюдження контрафактної продукції, котрий становив 90 %, тоді як у інших країнах СНД він коливався від 73 до 94 %. Зокрема, у Білорусії – 94 %, Киргизії – 86 %, Грузії – 73 %, а у таких країнах як США, Великобританія, Франція, Чехія він традиційно складає менше, ніж 10 %, у Фінляндії та Італії – 10-25 %, Польщі та Бразилії – 25-50 % [4, с. 32]. Це потребує вдосконалення законодавства в галузі авторського права, зокрема управління авторськими правами і діяльності Українського агентства з авторських та суміжних прав.

На підставі аналізу діяльності агентств з авторських прав іноземних держав, стану порушення авторських прав в Україні можна запропонувати наступні рекомендації з вдосконалення українського законодавства: проведення соціальної реклами з необхідності охорони об'єктів авторського права і реклами діяльності Українського агентства з авторських та суміжних прав, введення терміну і визначення правового статусу літературного агента. Безумовно, пропозицій навколо цієї проблематики багато і це є однією зі спроб запропонувати рекомендації по вдосконаленню законодавства.

Список літератури: 1. Офіційний сайт Українського агентства з авторських та суміжних прав /www.uasg.kiev.ua – останнє відвідування 23.03.11 р. з домашньої сторінки. 2. Офіційний сайт Агентство з авторських прав Китаю // <http://www.pubmatch.com/profile/1403/copyright-agency-of-china.html> – останнє відвідування 25.03.11 р. з домашньої сторінки. 3. Офіційний сайт Агентство з авторських прав Австрії // www.copyright.com.au- останнє відвідування 28.03.11 р. з домашньої сторінки. 4. Коваль А. Соціально-політичні передумови вдосконалення кримінально-правової охорони авторського права і суміжних прав / А. Коваль // Юридичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 32.

Надійшла до редколегії 17.05.2011.